

บทบาทการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลศูนย์
ในยุคปฏิรูประบบสุขภาพ

นางพัชรา สาดตระกูลวัฒนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3091-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MANAGERIAL ROLES OF NURSING DIRECTORS OF GENERAL HOSPITALS AND
REGIONAL AND MEDICAL CENTERS DURING HEALTH CARE REFORM ERA

Mrs. Patchara Sadtragoolwatana

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3091-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไปและ
โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในยุคปฏิรูประบบ
สุขภาพ

โดย

นางพัชรา สาดตระกูลวัฒนา

สาขาวิชา

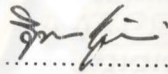
การบริหารการพยาบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผศ. ร.ต.อ.หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์

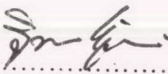
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

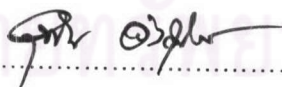

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

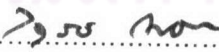
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ.หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

พัชรา สาดตระกูลวัฒนา : บทบาทการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ ในยุคปฏิรูประบบสุขภาพ (A STUDY OF MANAGERIAL ROLES OF NURSING DIRECTORS OF GENERAL HOSPITALS AND REGIONAL AND MEDICAL CENTERS DURING HEALTH CARE REFORM ERA) อ.ที่ปรึกษา: ผศ. ร.ต.อ.หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์, 159 หน้า. ISBN 974-17-3091-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ ในยุคปฏิรูประบบสุขภาพ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผน กระทรวงสาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผน สำนักงานพยาบาล หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้าพยาบาลหรือรองหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลเอกชน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการด้านการบริหารการพยาบาล จำนวน 18 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลในยุคปฏิรูประบบสุขภาพ ประกอบด้วย บทบาทการบริหารงาน จำนวน 77 รายการ เป็นบทบาทการบริหารที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด 66 รายการ และระดับความสำคัญมาก 11 รายการ บทบาทการบริหารงานทั้งหมด จำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ บทบาทเฉพาะบุคคล บทบาทระหว่างบุคคล และบทบาทการจัดการ ดังนี้

1. บทบาทเฉพาะบุคคล 24 รายการ ประกอบด้วย บทบาทผู้รอบรู้ 6 รายการ บทบาทนักคิด 5 รายการ บทบาทผู้เป็นแบบอย่างที่ดี 10 รายการ และบทบาทนักพัฒนา 3 รายการ
2. บทบาทระหว่างบุคคล 30 รายการ ประกอบด้วย บทบาทภาวะผู้นำ 10 รายการ บทบาทนักการเมือง 5 รายการ บทบาทผู้ประสานงาน 4 รายการ บทบาทผู้สนับสนุนวิชาการ 6 รายการ และบทบาทนักประชาสัมพันธ์ 5 รายการ
3. บทบาทการจัดการ 23 รายการ ประกอบด้วย บทบาทการวางแผน 6 รายการ บทบาทการจัดองค์การ 5 รายการ บทบาทการอำนวยความสะดวก 7 รายการ และบทบาทการควบคุมกำกับ 5 รายการ

สาขาวิชา.....การบริหารการพยาบาล..... ลายมือชื่อนิสิต..... *พัชรา สาดตระกูลวัฒนา*
ปีการศึกษา.....2545..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *สุวิทย์ อังสุโรจน์*

4377815336: MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: MANAGERIAL ROLES/NURSING DIRECTORS/GENERAL HOSPITALS/
REGIONAL AND MEDICAL CENTERS/HEALTH CARE REFORM ERA

PATCHARA SADTRAGOOLWATANA: A STUDY OF MANAGERIAL ROLES OF
NURSING DIRECTORS OF GENERAL HOSPITALS AND REGIONAL AND MEDICAL
CENTERS DURING HEALTH CARE REFORM ERA. THESIS ADVISOR: ASST. PROF.
Pol.Capt. YUPIN AUNGSUROCH, Ph.D., 159 pp. ISBN 974-17-3091-8

The objective of this research was to study the managerial roles of nursing directors of General Hospitals and Regional and Medical Centers under the Jurisdiction of Ministry of Public Health during health care reform era, using Delphi technique. The 18 experts were planning and policy makers of the Ministry of Public Health, planning and policy makers of Thai Nursing Division, nursing directors of General Hospitals and Regional Hospitals and Medical Centers of the Ministry of Public Health, nursing directors, or association of nursing directors of private hospitals, and experts of nursing administration.

The results revealed that managerial roles of nursing directors in health care reform era composed of 77 items of managerial roles. Most of them, 66 items, are evaluated as the most essential items and the rest, and 11 items are the essential items. The managerial roles items can be classified into 3 groups: individual roles, interpersonal roles, and administrative roles.

1. Individual role, 24 items, included well rounded role 6 items, thinking role 5 items, role model 10 items, and development roles 3 items.
2. Interpersonal role, 30 items, contained leadership role 10 items, political role 5 items, co-ordinator and collaborator role 4 items, academic support role 6 items, and information role 5 items.
3. Administrative role, 23 items, composed of planning role 6 items, directing role 5 items organizing role 7 items, and controlling role 5 items.

Field of study.....Nursing Administration..... Student's signature..... *Patchara Sadtragoonwatana*

Academic year.....2002..... Advisor's signature..... *Yupin Aungsuroch*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ. หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความอดทน เอาใจใส่และให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ญูนิพันธุ์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิสาร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นแก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ ทุกๆท่าน ที่ให้ความรัก ความเมตตา เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ และขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 ท่านจากสถาบันต่างๆ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณในน้ำใจ ความช่วยเหลือ และกำลังใจจากพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ คณะพยาบาลศาสตร์ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา

ขอขอบพระคุณการอบรมเลี้ยงดูของคุณพ่อเล็ก-คุณแม่กิมลิ่ง ศรีเขียวพงษ์ ที่สอนให้เป็นคนดี มีความอดทนและมีความมานะพยายาม ขอขอบคุณพี่ชายและพี่สาวทุกคนที่คอยห่วงใยเสมอมา

ขอบคุณ คุณศักดา สาดตระกูลวัฒนา สามีที่รักยิ่งที่เข้าใจ เห็นใจและคอยดูแลให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา ขอขอบคุณ ด.ญ. ชญานิศ และ ด.ช. พงศ์ภัค สาดตระกูลวัฒนา บุตรทั้งสองคนที่เอื้ออาหาร และช่วยเป็นกำลังใจให้อยู่เสมอ

ขอขอบคุณท่านอื่นๆซึ่งได้ช่วยเหลือและมีได้กล่าวถึงในที่นี้ หากวิทยานิพนธ์นี้มีประโยชน์สำหรับท่านผู้อ่าน ขออุทิศประโยชน์เหล่านั้นแก่ คุณพ่อเล็ก-คุณแม่กิมลิ่ง ผู้เป็นที่เคารพรักยิ่งของผู้วิจัย

นางพัชรา สาดตระกูลวัฒนา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
การปฏิรูประบบสุขภาพ.....	9
แนวคิดทฤษฎีบทบาทการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาล.....	22
การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย.....	44
งานวิจัยที่ต่างๆเกี่ยวข้อง.....	52
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ขั้นตอนการคัดเลือกผู้วิจัย.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	75
อภิปรายผลการวิจัย.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	85
รายการอ้างอิง.....	86
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	94
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	127
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	139
ภาคผนวก ง เหตุผลการตบนอกพิสัยควอไทล์.....	155
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	159

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เชี่ยวชาญ.....	47
ตารางที่ 2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน.....	60
ตารางที่ 3 มัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และระดับความสำคัญของบทบาท การบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลด้านบทบาทเฉพาะบุคคล.....	140
ตารางที่ 4 มัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และระดับความสำคัญของบทบาท การบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลด้านบทบาทระหว่างบุคคล.....	142
ตารางที่ 5 มัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และระดับความสำคัญของบทบาท การบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลด้านบทบาทการจัดการ.....	145
ตารางที่ 6 มัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และระดับความสำคัญของบทบาท การบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลด้านบทบาทเฉพาะบุคคล.....	148
ตารางที่ 7 มัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และระดับความสำคัญของบทบาท การบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลด้านบทบาทระหว่างบุคคล.....	150
ตารางที่ 8 มัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และระดับความสำคัญของบทบาท การบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลด้านบทบาทการจัดการ.....	153

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย